

Projekt: *RZEKA PROSNA*

W oparciu o materiały zebrane podczas Zajęć rozwijających kreatywność
opracowała
Julia Terpiłowska
kl. 7b

Informacje:

- Prosna – rzeka w środkowej Polsce, w dorzeczu Odry, lewy dopływ Warty; długość: 216,8 km, powierzchnia dorzecza: 4924,7 km², różnica wysokości między źródłem a ujściem: ~190 m.
- Źródła Prosny znajdują się między Olesnem a Gorzowem Śląskim, w pobliżu wsi Wolęcín w województwie opolskim, w gminie Radłów. Uchodzi do Warty w Rudzie Komorskiej w pobliżu Pyzdr.

Amanda Czajczyńska Chocz

Główne dopływy:

- Pomianka – lewy,
- Niesób (Samica) – lewy,
- Pratwa – lewy,
- Brzeźnica – prawy,
- Struga Węglewska – prawy,
- Łużyca – prawy,
- Ołobok – lewy,
- Trojanówka – prawy,
- Swędrnia – prawy,
- Ner – lewy,
- Kanał Młynikowski – prawy,
- Bartosz – prawy.

Amanda Czajczyńska

Prosna i jej dzieje

- Już w epoce brązu (1800-1200 lat przed Chr.) na Prośnie biegła granica kultur tzw. ceramiki sznurowej i plemion wenetyjskich. W drugim okresie epoki brązu na Prośnie biegła granica zasięgu plemion wenetyjskich i słowiańskich. W okresie zwanym halsztackim 7500 r. przed Chr. (granica przebiegała wzdłuż rzeki ku północy. Kierowali się tutaj wojowniczy Scytowie, którzy obierali na swoje siedziby tereny błotniste, a na takim terenie powstał później Kalisz. Tutaj też miało swoje siedziby plemię Helisiów.

Dominik Latański

- Przed wiekami Prosna przepływająca przez Kaliszę - Kalisz, miała tu swoje przeprawy dla kupców rzymskich wędrujących szlakiem bursztynowym ku Bałtykowi. Potem wiązała plemiona wielkopolskie od początku powstania państwa piastowskiego, z którego wyodrębniła się historyczna Ziemia Kaliska. Prosna stanowiła główną oś regionu, którego ośrodkiem był zawsze Kalisz.

Nikola Brzezińska

- Wzdłuż jej biegu powstawały osady służebne. Rzeka broniła przed wrogiem służąc jako fosa. Przez wieki dostarczała ludziom wody, wówczas jeszcze czystej, ale także zalewała ich, najczęściej ubogie, uprawy i siedziby. W latach zaborów była granicą sztucznie dzielącą ziemię Wielkopolski.
- Dziś Prosna znowu jednoczy ziemię i ludzi, zablizniając rany zadane przez zaborców i okupantów.

Weronika Banaszak

- Prosna płynie z południa ku północy, a poprzez Wartę i Odrę ku Bałtykowi. W ciągu wieków zmieniała swoje koryta tworząc liczne odnogi, piaszczyste wyspy i łachy. Zmiany jakie nastąpiły w jej układzie tylko w przybliżeniu można odtworzyć na podstawie zachowanych opisów, a także ze szczegółowych map, które zaczęły ukazywać się dopiero pod koniec XVIII wieku.

Dominik Latański

- Prosna ma także kontakt z Odrą poprzez połączenie z Ołobokiem i Baryczą, płynącą bezpośrednio do Odry. To połączenie o fachowej nazwie - bifurkacja - polega na tym, że przy większych opadach deszczu tworzą się na obszernych łąkach rozlewiska, których wody się łączą.

Marta Malińska Stary Olesiec

- Dane geograficzne rzeki publikowane w różnych wydawnictwach różnią się nieco. W Wielkiej Encyklopedii Powszechnej podaje się, że Proсна bierze początek we wsi Wolęcín położonej 11 kilometrów od Olesna w województwie częstochowskim na wysokości 260 m n.p.m. i jej długość wynosi 229 km.
- Mapa turystyczna Proсны wydana przez Wydawnictwo Kartograficzne w 1963 r., zawierająca szczegółowy opis rzeki i miejscowości nad nią położonych, skraca jej długość o 3 km.

Marta Malińska

- Słownik Geograficzny Polski tak opisuje Prosnę: Proсна płynie przez Wyżynę Woźnicko-Wieluńską jej długość 216,8 km, powierzchnia dorzecza 4924,7 km, wypływa na wysokości 260 m npm. w pobliżu wsi Wolęcin, potem płynie przez Wysoczyzną Wieruszowską i Kotlinę Grabowską, ujście na wysokości 70 m npm. w pobliżu wsi Modlnica koło Pyzdr. Spadek w górnym biegu 4 ‰, w dolnym 0,3 ‰, średni przepływ przy ujściu 16 m³/sek, temperatura średnia w zimie 3,1 °C, a w lecie 14,7 °C. Ważniejsze dopływy lewe: Prątwa, Pomianka, Niesób, Smolnica, Ołobok i Ner. I prawe: Struga Węglewicka, Łużyca, Pokrzywnica z Trojanówką i Cienią oraz Swędrnia.
- Słownik ten wydany był w końcu XIX w. i dziś zapewne w pomiarach rzeki byłyby różnice.

Weronika Banaszak

- Przybór wód na Prośnie pochodzi głównie z topnienia śniegów i lodów oraz opadów deszczu. Przybór jest zwiększony szczególnie w okresie wiosennym. Najmniej wody bywa latem i jesienią.
- Rzeka była niegdyś bogata w ryby. W średniowieczu miały tu swoje żeremia bobry. Dziś ryb jest bardzo mało. Na ich brak wpływa niewątpliwie zanieczyszczenie rzeki, a także duża liczba wędkarzy łowiących jeszcze płocie, leszcze, okonie, szczupaki a czasem i węgorze i brzany.

Ola Szkudlarek Stary Olesiec

- Wędrując od źródeł Proсны do ujścia spotykamy po drodze wiele interesujących miejscowości. Jeszcze na terenie województwa częstochowskiego leży miasteczko Praszka, w pobliżu którego w XIX w. istniała huta żelaza. W niedalekich Zdziechowicach w tym samym czasie działała huta miedzi. W tej miejscowości pozostały groble, które według legendy kazała usypać królowa Bona, wyjeżdżając na zawsze z Polski, by zapewnić bezpieczniejszą przeprawę wywożonych skarbów.

Ola Szkudlarek Stery Olesiec

- Na siedemdziesiątym kilometrze usadowił się stary Bolesławiec, gdzie przed kilkunastu laty zabezpieczono ruiny zamku z czasów piastowskich. Potem rzeka przepływa tuż przy samotnym młynie o nazwie "Krupka", która pochodzi od nazwiska młynarza, który tu mieszkał i był okiem i uchem króla Jagiełły, w czasach gdy Prosna była granicą pomiędzy Królestwem a Śląskiem, będącym we władaniu Władysława Opolczyka.

NOTE 9
AD CAMERA

Ola Szkudlarek Stary Olesiec

- W Wieruszowie istniała w XIX w. komora celna, a leżący po drugiej stronie rzeki Wieruszów-Podzamcze stanowił niegdyś rosyjsko - pruski punkt graniczny. Nieopodal Wieruszowa, w miejscowości Mirków, także w XIX w., pracowała papiernia potrzebująca dużo wody, przeniesiona później do Jeziork/Warszawy.

Wiktor Wilczyński Chocz

- Dalej Proсна omija wieś Wyszaków, mija miasteczko Grabów i wieś Giżyce z modrzewiowym dworkiem i młynem na swej odnodze. Potem płynie w pobliżu Ostrowa Kaliskiego -wsi należącej w XVIII w. do Kalisza. Tutaj Prosnę zasila rzeczka Łużyca. Dalej płynie koło wsi Wielowieś Klasztorna, w pobliżu której w 1952 r. zaprojektowano duży zbiornik retencyjny, do dziś nie zrealizowany. Dalej mija wieś Ołobok, tuż przy dawnych zabudowaniach klasztoru cysterek, gdzie w XIV w. łowiono królewskie bobry. W tej miejscowości z Prosną łączy się jej dopływ Ołobok. Pod wsią Żydów Proсна tworzy duże wyspy, a jej wysoki brzeg żłobią jary porośnięte drzewami i krzewami. Jary te nazywano dawniej wydorami.

Oliwia Parzyńska Chocz

- Rzeka osiąga Kalisz w Piwonicach, które dawniej były wsią, dziś znajdują się w granicach miasta. Nieco dalej Proсна przyjmuje wody strumienia Pokrzywnica, na którym w roku 1979 powstał zbiornik wodny zasilany przez strumień Cienia-Trojanówka, zlokalizowany we wsi Szałe. Zalew o długości 4 km znacznie zmniejszył ryzyko powodzi w Kaliszu i okolicy. Na zalewie skupia się sport wioślarski, uprawiany przedtem na Prośnie w obrębie parku. Warunki wypoczynku są tu znakomite. Zalew sąsiaduje z ogromnym terenem działek rekreacyjnych z jednej strony i lasem Winiarskim z drugiej.

Natalia Szkudlarek Stary Olesiec

- Szerokim korytem wpływa Proсна do śródmieścia Kalisza i obejmuje je trzema ramionami. Jedno z nich o nazwie Bernardynka już na terenie parku zasilają wody dopływu -Swędrni. Główny nurt łączy się na wysokości ul. Nadwodnej z kanałem Rypinkowskim i już poza miastem, na wysokości Kościelnej Wsi dwa koryta łączą się w jedno i płyną dalej ku Zagorzynowi, Jedlcowi, Jastrzębnikom i Choczowi, w których archeologowie odkrywają ślady pradawnego osadnictwa. Według legendy, a może jest to prawda historyczna, w pobliżu wsi Komorze zamierzał przeprowić się przez Prosnę do powstania Adam Mickiewicz.

Natalia Szkudlarek Stary Olesiec

- Wreszcie po przebiegu 229 km wpada do Warty poniżej miasta Pyzdry. Każda z miejscowości leżących nad Prosną ma swoją historię, mniej lub bardziej znaną, ale zawsze ściśle związaną z sąsiedztwem rzeki. Najmocniej jednak Proсна zrosła się z Kaliszem położonym na ok. 135 kilometrze od jej źródeł.

Natalia Szkudlarek Stary Olesiec

Rybostan Proсны stanowią przede wszystkim płocie, leszcze, klenie, jelce, jazie, trafiają się również brzany.

Z drapieżników dominuje okoń.

Ze szczupakiem jest kiepsko, jako przyłów trafia się sandacz, boleń a nawet sum.

Poezje

„ Na gruzach piastowskiej twierdzy,
przy wtórze prośniańskich fal. ”

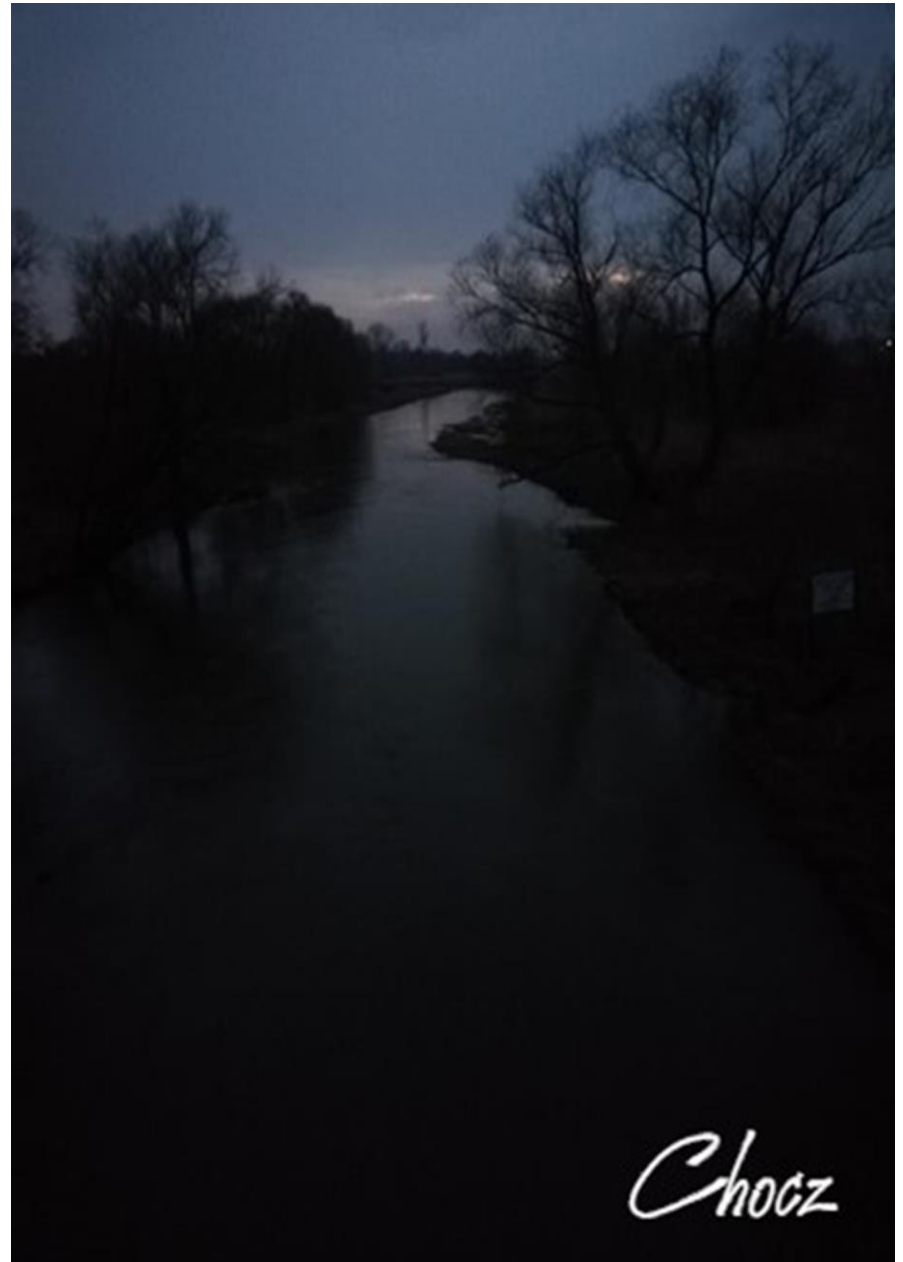
~ fragment hymnu szkoły w Choczcu

Marta Wieczorek Chocz

„ Nad Prosną noc,
noc jak ciemna
tkanina.”

~ fragment wiersza
Jadwigi
Tomalkiewicz
„Gwiezdna litera”

Chocz

Bartek Socha Chocz

„ Nad Prosną jesień
przekracza próg domu wieczorem
jak zaproszony gość
podający bukiet
wilgotnych liści klonu.”

~ fragment wiersza Jadwigi Tomalkiewicz
„Mosty”

Amanda Czajczyńska Chocz

„W najstarszym w Polsce, Grodzie nad Prosną
gdzie wychowała się Konopnicka...”

fragment wiersza Fundacji na rzecz pomocy
dzieciom niepełnosprawnym.

„... Droga mnie wiedzie do starego grodu,
otoczonego ramionami Proсны...
Tam wśród alei kasztanowych chłodu
Czerpałem tchnienie pierwszej życia wiosny...”

~ fragment wiersza Adama Asnyka

Ciekawostki

Wyjątkowość Prosny stanowi fakt, że wielokrotnie w historii Państwa Polskiego **stanowiła jego granicę**. Do II zaboru wzdłuż rzeki biegła granica Rzeczypospolitej Obojga Narodów, następnie granica Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego.

W okresie międzywojennym fragment biegu Prosny wyznaczał zachodnią granicę II Rzeczypospolitej. Inną ciekawostką jest czasowe występowanie na Prośnie i Baryczy geograficznego zjawiska bifurkacji.

Bifurkacja polega na rozdzieleniu się rzeki na co najmniej dwa ramiona, które płyną w różnych kierunkach i do różnych dorzeczy.

Dziękuję za uwagę .

Julia Terpiłowska